

พิมพ์ครั้งที่ 2

การจัดการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ชัยวัฒน์ สุกธีรัตน์

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทนำ

ตอนที่ 1 โลกเปลี่ยน

1

บทที่ 1 กระแสโลกเปลี่ยน

3

การเปลี่ยนแปลงประชากร (Population Disruption)

4

การขาดแคลนทรัพยากร

7

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Technology Disruption)

8

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic Disruption)

18

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Disruption)

20

บทสรุป

22

ข้อคิดสู่การปฏิบัติ

23

คำถามสะท้อนคิด

26

รายการอ้างอิง

27

บทที่ 2 กักขังแห่งโลกอนาคต

29

งานแห่งอนาคต

30

ลักษณะการทำงานในอนาคต

31

อาชีพในอนาคต

36

ทักษะผู้เรียนที่ต้องเตรียมเพื่ออนาคต

40

บทสรุป

48

ข้อคิดสู่การปฏิบัติ

48

คำถามสะท้อนคิด

50

รายการอ้างอิง

51

บทที่ 3 กระแสการปรับตัวการศึกษาโลก

53

ปัญหาการศึกษาโลก

54

การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

56

แนวโน้มการปรับตัวเพื่ออนาคต

58

คุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

65

การศึกษาที่ดีแห่งโลกอนาคต

68

ลักษณะร่วมของการจัดการเรียนรู้ที่ดี

74

บทสรุป

75

ข้อคิดสู่การปฏิบัติ

76

คำถามสะท้อนคิด

78

รายการอ้างอิง

79

ตอนที่ 2 เตรียมปรับตัว 81

บทที่ 4 การศึกษาไทยต้องปรับตัว 83

ปัญหาของการศึกษาไทย	84
แนวทางแก้ไขปัญหาการศึกษาไทย	86
สร้างความเท่าเทียมกันทางคุณภาพการเรียนรู้	86
พัฒนาคนให้มีทักษะเพื่ออนาคต	87
สร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในอนาคต	91
จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	92
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	93
ปรับกรอบความคิดใหม่ (Mindset)	94
สร้างทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียน	97
ปรับแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	100
สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน	104
กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ	104
บทสรุป	106
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	106
คำถามสะท้อนคิด	108
รายการอ้างอิง	109

บทที่ 5 การปรับตัวรับวิถีการเรียนรู้ใหม่ 111

วิกฤตเป็นโอกาส	112
การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง	115
การจัดการเรียนรู้วิถีใหม่	121
บทสรุป	130
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	130
คำถามสะท้อนคิด	132
รายการอ้างอิง	133

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 เตรียมคนต่างเจเนเรชัน

135

ปัญหาคนต่างเจเนเรชัน	136
ปัญหาการเรียนและการสอนของคนต่างเจเนเรชัน	137
คุณลักษณะเฉพาะของคนแต่ละเจเนเรชัน	139
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อคนต่างเจเนเรชัน	146
บทสรุป	154
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	155
คำถามสะท้อนคิด	156
รายการอ้างอิง	157

บทที่ 7 ปรับกรอบความคิดครูเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

159

ความสำคัญของการปรับกรอบความคิด	160
ความหมายของกรอบความคิด (Mindset)	165
กรอบความคิดที่แตกต่าง	167
การสร้างกรอบความคิดใหม่ของผู้สอน	169
ผลของการปรับกรอบความคิด	170
แนวทางปรับเปลี่ยนกรอบความคิด	172
การประเมินกรอบความคิด	174
บทสรุป	177
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	178
คำถามสะท้อนคิด	179
รายการอ้างอิง	180

บทที่ 8 เตรียมสมองเพื่อเรียนรู้ในอนาคต

183

เข้าใจสมอง	184
ปัญหาการใช้สมอง	184
สมองกับการทำงาน	185
ปัญญาและการเรียนรู้	187
หลักการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสมอง	189
โรงเรียนแห่งการเปลี่ยนแปลง	210
บทสรุป	216
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	216
คำถามสะท้อนคิด	218
รายการอ้างอิง	219

บทที่ 9	ทรัพยากรการเรียนรู้ในอนาคต	221
	การเปลี่ยนแปลงการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	224
	ห้องสมุดแห่งอนาคต	228
	การเรียนรู้ของเด็กไทยในอนาคต	234
	แหล่งเรียนรู้เพื่อเด็กไทยแห่งอนาคต	240
	บทสรุป	245
	ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	245
	คำถามสะท้อนคิด	248
	รายการอ้างอิง	249

ตอนที่ 3 วิธีการเรียนรู้ใหม่ **251**

บทที่ 10	วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	253
	ความหมายของวิธีการจัดการเรียนรู้	254
	วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดี	254
	คุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคตที่เปลี่ยนไป	261
	วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับทักษะในศตวรรษที่ 21	265
	วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	270
	บทสรุป	314
	ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	314
	คำถามสะท้อนคิด	316
	รายการอ้างอิง	317

บทที่ 11 การเรียนรู้ที่ไร้การกวดวิชา **325**

	เสรีภาพและอิสรภาพ	326
	การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน	327
	การเรียนแบบกวดวิชา	329
	ผลของการเรียนแบบกวดวิชา	332
	การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนพ้นจากการกวดวิชา	336
	การปรับตัวรับการเรียนรู้วิถีใหม่ (New normal)	339
	บทสรุป	349
	ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	350
	คำถามสะท้อนคิด	352
	รายการอ้างอิง	353

บทที่ 12 การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต 355

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	356
การเรียนรู้แบบสะสมหน่วยการเรียนรู้	357
รูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตสำหรับคนไทย	366
บทสรุป	368
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	369
คำถามสะท้อนคิด	374
รายการอ้างอิง	375

บทที่ 13 หลักการจัดการเรียนรู้จากชีวิตจริง 377

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร	378
โทมัส อัลวา เอดิสัน	383
เลโอนาร์โด ดา วินชี	386
สตีฟ จอบส์	394
บิล เกตส์	399
แจ็ก หม่า	404
หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	409
บทสรุป	410
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	411
คำถามสะท้อนคิด	414
รายการอ้างอิง	415

บทที่ 14 การวัดและประเมินในศตวรรษที่ 21 417

ปัญหาการวัดและประเมินผลในศตวรรษที่ 20	418
ความจำเป็นต้องปรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	419
หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	421
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป	424
ทิศทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เด็กไทยในอนาคต	425
การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง	428
บทสรุป	433
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	434
คำถามสะท้อนคิด	436
รายการอ้างอิง	437

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 15 อนาคตภาพการจัดการเรียนรู้

439

ทักษะผู้เรียนในอนาคต	440
สถานศึกษาในอนาคต	442
หลักสูตรในอนาคต	446
ห้องเรียนแห่งอนาคต	449
ทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในอนาคต	451
แหล่งเรียนรู้ในอนาคต	453
ห้องสมุดแห่งอนาคต	454
ผู้สอนในอนาคต	456
การจัดการเรียนรู้ในอนาคต	459
การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	462
การประเมินการเรียนรู้ในอนาคต	464
บทสรุป	465
ข้อคิดสู่การปฏิบัติ	467
คำถามสะท้อนคิด	469
รายการอ้างอิง	470

บรรณานุกรม

471

ดัชนี

488

ประวัติผู้เขียน

498